Ч. 111 (12.767). Львів, четвер 21. травня 1931. Pocztowa opłata ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Дві відповідальні польські енунціяції на тему польсько-українських взаємин.

Львів, 19 травня 1931.

У звязку з травневою сесією Ради Союзу Народів і в звязку з деякими внутрішніми труднощами в Польщі помічаємо значне зденервування в найвищих і провідних колах ББ. Доказом на те можуть послужити два факти останніх днів. Першим вважаємо передову статтю центрального органу бебеків „Ґазети Польскої" з дня 16. травня 1931, що має заголовок: „Реґулятор чи перешкоди?", а другим рівночасне інтервю голови клюбу ББ посла Голувка в краківському „Ілюстрованому Курєрі Цодзенному" в справі відомого комунікату Українського Клюбу. Оба факти такі замітні, що попри них годі пройти мовчки. Тому спинимося на них по порядку.

Стаття „Ґазети Польскої" п. н. „Реґулятор чи перешкода" має далекосягле політичне значіння, бо розглядає з принципіяльного становища справу трактату про охорону національних меншостей, вважаючи його перешкодою, а не реґулятором меншостевих справ у деяких державах. Коли зважимо, що таку думку авторитетно висуває найбільший проурядовий орґан, що репрезентує назовні з правила політику не тільки т. зв. санаційної верхівки, але й уряду, то зрозуміємо, що названа стаття найде свій відгомін не тільки у внутрішній польській політиці, але й у міжнародніх взаєминах, зокремаж на женевському тереві. А чому воно так, — про те довідаємося зі змісту статті.

З неї довідуємося, що трактат про охорону національних меншостей, на основі якого Союз Народів має право інґерувати у внутрішні справи деяких держав (що мають меншости і що цей трактат підписали) не сповнює тих завдань, які мали на оці його ініціятори. Це, на думку ґазети, виявила практика. Нема сумніву, що спочатку Ліґа Націй сповняла ролю медіятора в деяких меншостевих справах, але рівнорядно зі стабілізацією відносин, почало чимраз більше маліти позитивне значіння меншостевого трактату. Справа змінилася радикально на гірше з хвилиною, коли до Союзу Народів увійшла Німеччина. Чому? Бо Німеччина, що має майже в усіх сусідних державах свої меншости, рішила з трактату про меншости викути для себе зброю до боротьби за свої політичні цілі. Німеччина прямує до того, щоби німецькі меншости, а попри них і інші, зробити своїм знаряддям при „диверсійній діяльности" в інших державах. Присвоївши собі ролю оборонця всіх меншостей, Німеччина підтримує в сусідніх державах національний фермент, щоби таким чином ослабити суцільність тих держав. Особливою опікою окружила Німеччина, на думку „Ґазети Польскої", передовсім національности в Польщі. Поминаючи німецьку національність, особливе заінтересування й опіку проявила Німеччина супроти українців у Сх. Галичині. „Наближаючіся процеси — читаємо там дослівно — обвинувачених за державну зраду менерів УНДО, виявлять без сумніву (в цій справі) дуже богато цікавого матеріялу".

Таким чином меншостевий трактат використовуваний так німцями причиняється не до злагіднення, але до загострення національних конфліктів. Тут переходить цей орґан ББ уже виключно до справи українців у Польщі. Навязуючи до подій з минулої осени ґазета змальовує їх ґенезу та причини. Отже каже, що підтримувана чужими засобами Укр. Військова Орґанізація почала т. зв. саботажову акцію, яка наиво зійшлася з пропаґандивною офензивою ворожих Польщі чинників на міжнародній арені. Тому, що українські чинники мовчали зі страху перед УВО або тому, що в глибині душі цій акції сприяли, польський уряд був примушений ужити репресивних засобів. Після так званої пацифікації прийшло „успокоєння". „Український селянин — твердить „Ґаз. Поль." — бачить, що це не давна Австрія, — відсувається від підбурювачів — авторитет влади і польської держави скріплюється".

Так кінчиться перша частина статті. В другій говориться вже про переговори при чім ініціятиву до них приписується Українському Клюбові. Польська сторона зажадала деклярації льояльности від Українського Клюбу і відкликання петиції до Ліґи Націй у справі пацифікації. І цілком слушно, бо „без деклярації льояльности булоб важко вияснити польській суспільности слушність примирюючої політики, яка є зрозумілою супроти тих, які з власної волі хочуть бути добрими горожанами держави, а булаб бездумною супроти тих, що відкидають усяку співпрацю з польською суспільністю. А відкликання петиції з Ліґи Націй було би назовні свідоцтвом, що приходить порозуміння, що обі сторони пускають у непамять взаємні жалі і претенсії і постановляють почати нову добу згідного співжиття і співпраці". Очевидно, що й Ліґа Націй повиталаб такий факт „з найбільшим признанням і задоволенням", бо це йшлоб „по лінії високих гасел, в імя яких її покликано до життя".

Тимчасом зайшли незрозумілі події. Комусь дуже залежало на тому, щоби переговори не увінчалися успіхом. Хтось з Українського Клюбу дав вістку до преси про переговори. Вони перервались з ініціятиви українців. Та ось почала зближатися сесія Ліґи Націй. Пан Коновалець раптом з терориста перетворився у міністра закордонних справ від українців зі Сх. Галичини. Його підсилюють ті самі джерела, що підтримували саботажову і терористичну акцію. Він розвинув в Европі живу протипольську пропаґанду. Одночасно заявив українцям, що в Женеві справа стоїть якнайкраще — нехай йому тільки не перешкаджають. А перешкодою був саме факт переговорів. Виходить, що хтось піднявся ролі адвоката українців у Женеві, але під умовою, що вони будуть займати в Польщі далі непримириме опозиційне становище. Адвокат виграв. А доказом на те комунікат Українського Клюбу, оголошений у „Ділі" з дня 9. ц. м. Цей комунікат — запевняє „Ґаз. Поль." — призначений для секретаріяту Ліґи Націй. А в нім говориться, що розпочаті з поляками розмови перервані, становище клюбу далі непримириме, іншими словами: Клюб не хоче порозуміння і згоди з польським громадянством, але процесу на міжнародньому форумі. І якщо „не булоб трактату про охорону прав національних меншостей і можности інґерування Ліґи Націй у ці справи, то польсько-українське порозуміння — запевнює „Ґаз. Поль." — булоб уже від кількох місяців доконаним фактом". В комунікаті Укр. Клюбу говориться і про те, що політичне положення українців у Сх. Галичині не змінилося. „Ґазета Польска" відповідає, що воно саме тому не змінилося, що українці не хотіли зложити заяви льояльности, ні відкликати петиції з Женеви. Кінчиться ця стаття так:

„Ситуація ясна. Самі українці зірвали розмови, ухилилися від таких простих і льоґічних умовин, як деклярація льояльности і відкликання петиції з Женеви. — І тим самим унеможливили зміну ситуації на краще. Зате тепер жалуються перед Ліґою, що нема зміни. Нема сумніву, що комусь залежить на тому, щоби польсько-українські спори тривали далі — а Ліґа Націй була тією установою, яка має такі спори підтримувати і роздмухувати. Недалека будуччина покаже, чи Рада Ліґи Націй позволить себе ужити до такої ролі".

Ось так виглядає цей „віз і перевіз" центрального проурядового орґану преси в справі польсько-українських взаємин.

Тепер займемося розмовою посла Т. Голувка, опублікованою в краківському ґурасанаційному орґані „Ілюстрованому Курєрі Цодзенному".

На запит: Як треба пояснювати опублікований у „Ділі" комунікат Українського Клюбу? — пос. Голувко відповів: „Ціль комунікату дуже проста. Партії УНДО йде про те, щоби перед цілою Европою заманіфестувати, що в сучасний мент між польськими й українськими чинниками зі Сх. Галичини не ведеться ніяких розмов, і що ті, які мали місце, зірвала українська сторона. Все це правда, ніяких переговорів тепер не ведеться, а ті, що велися, самі українці брутально зірвали. Одначе, чому УНДО послугується неправдою і всупереч дійсности твердить, що „урядові чинники запропонували обговорення цілого комплексу польсько-українських справ з президією урядової партії" — то остане його секретом".

Про уступ комунікату, в якому говориться про льояльність, пос. Голувко висловився так:

„В партії УНДО взагалі панують дивні поняття про льояльність. Якщо вона вважає, що всі „заяви", виголошені Украін. Клюбом у попередніх соймах з одної, а дивна мовчанка підчас саботажової акції, перервана щойно тоді, як наступила реакція з боку уряду з другої сторони, є проявами льояльности супроти держави — то всяка полеміка на цю тему неможлива".

„Щож до домагання відкликати скаргу з Ліґи Націй, то саме теперішній комунікат Українського Клюбу до Секретаріяту Ліґи Націй свідчить, що це домагання було слушне, бо інакше розмови, яких нині Укр. Клюб так випирається, набралиб характеру якоїсь прелюдії до розправи на цю тему в Женеві. Тепер Рада Ліґи з комунікату Укр. Клюбу переконається, що діячі УНДО в найкатеґоричнішій формі заявляють, що ніяких розмов не тільки не ведуть, але й вести не хочуть. Іншими словами, з цього комун. можна вносити, що Укр. Клюб є тої думки, що Рада Ліґи візьме йому за зле ті розмови, а якщо українці хочуть поводження цієї справи на терені Ліґи Націй, то повинні бути якнайбільше опозиційні до поль. уряду. Одначе Рада Л. Націй не є установою, що заохочує польських горожан укр. народности до ведення опозиції в відношенні до власної держави. Не сумніваюсь, що тут заходить засадниче непорозуміння і велику кривду роблять українській суспільности ті, які на такій дорозі, яку хвалить комунікат Украін. Клюбу, радять шукати в Лізі Народів симпатії й апробати свого поступовання".

„В комунікаті говориться про самостійність УНДО. Слова комунікату про незалежність політики УНДО звучать дуже ґарно, на жаль, вони не є в великій згоді з фактами і документами. Особисто я не міг би зарахувати до явищ, що свідчать про самостійність і незалежність політики менерів УНДО, факту видання Українським Клюбом цього документу, що став причиною нинішньої розмови".

Завтра займемо становище до обох обговорених енунціяцій та порівняємо наведену розмову п. Голувка з його статтею про переговори, опубліковану в „Ґазеті Польскій" з дня 20. березня ц. р.

Кабінетна кріза

в Австрії.

В Австрії в звязку з дефіцитовим бюджетом (140—150 міл. шілінґів за 4 перші місяці 1931. р.), заноситься на крізу кабінету. Щоби покрити цей дефіцит міністр скарбу хоче зменшити підмоги для безробітних, ввести податок від вищих платень і обнизити платні службовикам. Часописи заповідають, що в звязку з цими плянами прийде до кабінетної крізи. Колиб із кабінету уступили великонімецькі міністри, створять меншинений уряд із христ.-суспільників і членів селянського союзу. Той уряд перевів би в осени нові вибори.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Новий удар для хліборобства.

Примусове обмеження свобідної торгівлі яйцями.

Як згадувалось у „Ділі“ (з дня 13. V.) відбулася в днях 13. і 14. травня ц. р. конференція лечних експортерів всіх трьох галицьких воєвідств. Конференцію скликала Промислово-торговельна Палата. Вона відбулася під проводом дир. торговельної палати п. Уляма в присутности всіх зареєстрованих експортерів. Від уряду з Варшави був предсідником дир. Експортового інституту п. Турський.

Цілею конференції було заложення т. зв. „пулю“ (спільної каси картелю) покищо на нашій лише території, який потім вія міністерство Торговлі і Промислу мав би поширитися на цілу Польщу. Головна основа „пулю“ та, що кожний зареєстрований експортер вплачує при викупні засвідчення, яке звільнює посилку від мита за кожних 24 копи, висланих за границю яєць, до 1. серпня ц. р. 50 ам. центів а від 1. VIII. до кінця року 1 долар до спільного експортового фонду, який з кінцем року має бути розділений поміж експортерів на основі висланої за границю пересічної скількости товару в роках 1929 і 1930.

Такий „пуль“ мав би на цілі охорону сильних експортерів перед конкуренцією слабших, але більше метких експортерів, бо „пуль“ позбавить експортера всякого інтересу висилати за границю більше товару, ніж вислав його в 1929 чи 1930 р. Зате продукція яєць збільшена цього року в порівнанні з р. 1930 на яких 30 проц.

В дискусії над постановами і оснуванням „пулю“ виступило 15 експортерів проти „пулю“, обороняючи вільну торгівлю яйцями та інтереси дрібних експортерів.

Представники уряду виступили дуже рішуче проти всякої опозиції, грозячи, що коли експортери „добровільно“ не заложать власної картелевої установи, то уряд найде способи перевести свої пляни в життя проти волі експортерів, бо польська держава мусить боронити своєї позиції на заграничних ринках та протиставитися в першу чергу радянському дампінґові. Правительство може погодитися лише на скликання комісії, яка ще сьогодня мусить узгіднити розбіжностии в поглядах щодо постанов „пульової“ умови, але на другий день, себто 14. травня умова мусить бути підписана.

Так і сталося. Комісія узгіднила впродовж 2 годин деякі точки умови, яку другого дня прийнято і підписано „добровільно“ в цілости. І так на 1931 рік запевнено міліони для кишені експортера, а дальше зроблено жертву з найбільшого рільничого експорту з уваги на радянський дампінґ.

Наші кооперативні експортери, бачучи ситуацію, яка витворилася проти інтересів рільництва, старалися бодай в умові перевести такі зміни і застереження, щоби можна було бодай трохи забезпечити село перед очевидною катастрофою. Ті наші заходи увінчалися деяким успіхом а саме: 1) кожний більший експортер мусить в біж. році виекспортувати що найменше 80 проц. континґенту, осягненого пересічно в 1929 і 1930 рр. під загрозою втрати всього вплаченого до спільного фонду капіталу; 2) приватні експортери зобовязуються в районах, де нема кооп. експортерів, приймати за відповідними умовами весь закуплений товар Повітовими Союзами (це дві найважніші для нас постанови, бо перша не виключає конкуренції між експортерами, а друга не допускає до цілковитого виелімінування нашої кооперації в торговлі яйцями); 3) „пуль“ має тимчасовий характер лише до кінця 1931 р. та 4) він буде обовязувати щойно з днем, коли такі „пулі“ повстануть в цілій Польщі (може є хліборобством корінної Польщі уряд буде більше числитися).

Наслідки цього нового картелю такі: 1) Експортери не будуть мати ніякої користи з побільшеного експорту і через брак відповідної конкуренції ціни сильно впадуть, тим більше, що зовсім певна надпродукція яєць цього року буде держати ціни на дуже низькій базі. 2) Кожний експортер на практиці буде добивати вплачені гроші до „пуля“ у своїй калькуляції, як кошти доперерібки товару, які тепер виносять 2—2.50 доляра за 24 копи, а тому ціна на селі за так званий сирий товар обнижиться від 1/2 до 5/4 ґроша на штуці, що при річній продукції около 100 міліонів штук яєць зробить около міліон зол. в рік. (На нашій лише території).

Новий „пуль“ є ще одним ударом для хліборобського населення.

ЗБІЖЕВА КОНФЕРЕНЦІЯ.

У Льондоні почалася конференція держав, що експортують пшеницю. Польщу заступає д-р Розе, директор департаменту закорд. торгівлі в мін-стві хліборобства. Наради потревають з 10 днів

Мельдунки.

Кілька днів тому ми читали в одній львівській польській ґазеті гумористичний фейлетон відомого місцевого сатирика про клопоти адміністратора дому з новими мельдунковими приписами. Річ ясна, що автор глядів на ті приписи більше з веселого боку, при чому міг собі, очевидно, дозволити на легкий шарж, на карикатуризацію героя гуморески та спеціяльно злобне придумування можливих конфліктів на тлі тих нових адміністраційних приписів. А проте сама справа, вдячна тема для гумористів, стала нині справді одною із найповажніших буденних журб десятків тисяч одиниць, які мають щастя чи нещастя бути власниками або лише адміністраторами мешкальних будинків у Польщі і мають обовязок збирати інформації про своїх комірників та подавати їх владі, а також стала поважною морокою для міліонів мешканців, що ці інформації примушені тепер по нових зразках давати.

Про немаловажну сторінку цієї справи можна зміркувати зі звіту, який находимо у варшавській пресі про онодішній тамошній зїзд головної управи „Союзу Товариств нерухомої міської власности“. Голова того Союзу К. Яніковський, який від 40 літ є управителем власного будинку, показував на зборах першу мельдункову книжку свого дому з 1862 року; ту мельдункову „інструкцію“ видав тодішній оберполіцмайстер Варшави і вона обіймала 39 статтей. Нинішні приписи складаються з 30-ти статтей розпорядку президента республики, 57 статтей виконавчого розпорядку, 91 статтей розпорядження мін-ства внутрішніх справ, і 167 статтей, поділених на 19 відділів у спеціяльному „поясненню“, себто разом 345 статтей (артикулів).

Формально нова мельдункова система є оперта на західньо-европейських прикладах. На практиці ці зах.-европейські зразки розбудовано ось в якому напрямку: так напр. німецька мельдункова система (німці, відомо, найбільші педанти світа!), яка до недавна обовязувала й на Поморю та Познанщині, вимагала для зголошення десяти осіб: 1 картки, 2 підписів і 3 печаток. Переведення тої самої функції новим способом вимагає 20-ти карток, 40 підписів і 80 печаток!

Дальше референт пояснював, які риґористичні кари звязані з новими приписами. Власник або управитель дому є відповідальний за всі недокладности, фальшівництва а навіть недогляди поодиноких громадян-мешканців, а деякі кари за ці провини є вищі, ніж їх дістають злочинці. Коли власник (управитель) дому „видає

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 21. ТРАВНЯ 1931.

Е. ОНАЦЬКИЙ

Лист із Риму.

На „Святому Острові“.

(Докінчення.)

І ось тепер — відкрилося перше справжне римське кладовище з сотнями найріжнородніших гробів, що засвідчують про ріжний смак і соціяльне становище їх вічних мешканців. Найгарніші надгробки — це ніби каплиці збудовані з цегли, з дверима із травертину, з великим високим фронтоном, з надписом на мармуровій дошці, з зубчастими, вирізьбленими карнізами. В середині, в мурах ниші і в кожній з них глиняна посудина з попелом і рештками обгорілих костей. Долі, по під мурами, на мозаїковій підлозі стоять саркофаґи тих, що не хотіли палення тіла. Не далі як учора, проф. Кальца відкрив один з тих саркофаґів і знайшов рештки двох юнаків, з золотим ланцюжком і трьома монетами з II-го віку. Стелю прикрашено тонкими стуками, мури — поміж нішами-фресками в червоних, жовтих, брунастих барвах з постатями птах, крилатих жінок, квіток і арабесків, — ніби ви не в надгробнику, а в маленькій зграбненькій вітальні. А в деяких з них навіть знаходяться камяні ліжка, як у римських триклініях, — тут очевидячки відбивалися іноді родинні бенкети на шану мертвих...

На зовнішніх мурах надгробків зустрічаються маленькі облямовані барелефи, що мають на увазі представити випадковим прохожим бувшу професію покійного голови родини. Так на одному надгробку я бачив за роботою слюсаря, а коло нього цілу колекцію всяких приладів, що він ними користувався чи торгував. На другому змальований корабель, наладований пшеницею і кінь, що крутить великий примітивний млин, а коло коня — мірошника з піднесеним до гори кнутом, — це надгробник торговця хлібом. На третьому був колись — нічні злодії пірвали і мабуть чи не продали в Америку!— барелеф з образом жінки в злогах і чоловіка зі зломаною ногою, коло якого клопочеться другий чоловік, — це гріб лікаря.

Але не всі могли дозволити собі на розкоші такого нагробку для вічного спочинку. Деякі бідніші мусіли задовольнятися напівкруглим накриттям з цегли, дуже схожим формою до накриття Зінґерової машини до шиття, завдовшки в зріст чоловіка і заввишки в півметра, вони здаються безпосередніми предками арабських марабутів і виказують важливість цього некрополю для зрозуміння появи і розвитку деяких мотивів, що йшли не зі Сходу на Захід, як думали раніше, а з Заходу на Схід. В цьому-же розумінні незвичайно цікаві деякі вікна великих мурованих нагробників — вузенькі отвори для повітря, оточені врізаним у мур орнаментом, що носить звичайно назву візантійського хреста. Цей „візантійський“ хрест ми знаходимо досить часто на надгробниках Святого Острова з II. століття.

Але найбідніші не могли дозволити собі навіть на накривки з Зінґерової машини (проф. Кальца досі дослідив лише один гріб цеї форми — форми, як він каже „баула“ — і знайшов у ньому урну з попелом, покладену напоперек гробу) і знаходили собі вічне житло просто таки в піску, в ямі, — як і в наші часи. Лише для охорони того гробу, на ньому не висипали могили, але оточували з усіх боків порожніми амфорами, з продіравленим дном: через них покійникові подавали їжу.

Скільки видно тут довкола цих дивних, на перший погляд, амфорних гробів. Підґрунтова вода, якої тут так багато, заливає їх, залишаючи на поверхні лише самі вінця, — і на память прийдешнім поколінням не залишили вони ані йменя, ані доказів своєї професії... Чи вони її мали? Чи не належали вони всі до представників того портового пролетаріяту, що формувався з виходнів всіх країн і всіх кляс, а обєднаний був лише одною спільною долею — страшною мізерією.

Енріко Йозі, що в катакомбах Риму блукає і нишпорить, ніби в своїй власній хаті, вже надіється винайти тут, в оцьому некрополі, перші памятки християнства, і вбачає в мішанині поміж обрядом палення і обрядом похорону, поміж колюмбаріями і аркосоліями, точку зеднання поміж римською поганською традицією і християнською пізнішою практикою. Римляни, африканці, азіяти, погани, християни, митріяти, — люди всіх рас і вірувань проходили тут і іноді залишались на віки — поміж цими пишними нагробниками, що їх пісок заховав і зберіг неушкодженими від негод і від варварів...

У поворотній дорозі, звертаю випадково увагу на ледве відкритий нагробник, відкопаний у горішній частині. Під аркою (аркосолією) над саркофаґом дві пишні пави дивляться одна на одну. Чи не давній символ безсмертности? Паву, птаху Юнони, випускали в момент палення тіла імператриці, як у момент палення тіла римськ. імператора випускали вірла, птаху Юпітера. І по асоціяції з цим звичаєм, перші християни приймали паву за символ безсмертности людської душі. Як такий символ, пава ця зявляється на Солунській мозаїці IV. ст. і фіґурує в нашому Святославому Ізборнику 1073 р. Св. Августин вірив, що мясо пави не псується і в „Бесідах“ Іоанна Златоуста на 14 „послань“ ап. Павла, 1623 р. під буквою П. вміщено павича, саме як символ вічности...

Проф. Кальца, що нас супроводить і охоче дає всі можливі пояснення, заявляє: Важливість цього некрополю полягає власне в тому, що він кидає несподіване світло на цілком, здавалося безсумнівні питання. Бачите, наприклад, отой орнамент. — Досі думали, що він повстав аж у часи братів Косматів. Бачите, отой пілястр, що його розгалужена голова, замість підпирати карніз, просто вроблена, як орнамент у мур пілястра? Цю вигадку досі приписували Берніні, творцю барока. Ви бачили вже оці гроби в формі так званого візантійського хреста; — як бачите, ці вікна існували вже в давньому Римі... І все це ми завдячуємо і патріотичній діяльности „Обеднання бувших вояків великої війни“ і його невтомного президента п. Чекелі...“

Рясні оплески вкривають кінець промови. Потім бенкет, — величезний бенкет, в якому беруть участь, окрім нас журналістів, ще й більша частина Конґресу Інжинірів, що саме тепер відбувається в Римі, і що також присвятив свою увагу діяльності Обеднання... Центральне місце бенкету — шпараґи, завгрубшки великого пальця: — „З Святого Острову!“ — проголошує президент Ченчелі...

І знову промови і — оплески...

посвідку хоч би без злої волі, але без належного розсліду" або яку іншу мельдункову функцію виконає невміло чи неточно, то йому грозить кара до 2000 зол. або 4 тижнів арешту, при чому відклик до суду не стримує кари, себто винуватець може бути звільнений від вини і кари — після відсидження місяця в арешті.

Супроти 345 статтей мельдункових розпорядків і „вияснень" треба бути — каже свідущий справи референт — „вченим мельдунькольоґом", щоби зорієнтуватися, що треба вдіяти, аби рішуче не наразитися на кару 2000 зол. або місяця кримінапу. Окрема справа — високі кошти виконування тих нових приписів та — фактична неможливість їх прецизійного виконання.

Справді цікавими є ті приписи, цікаві навіть ті рубрики, які мають виповнювати льокатори й субльокатори та маса дат і імен, які кожний з них мусить памятати або виписувати з ріжних документів власних, своєї жінки, батька, мами і дітей. Ці останні приписи є чудовим завершенням, є ідеальним шпилем бюрократичної формалістики, яка загніздилася скрізь, в усіх установах, з якими громадянин у Польщі має до діла. Коли у деяких Касах Хорих пацієнтові не вирвуть зуба, хоч би він гинув, поки він не подасть імени свого тата й мами, то чому би при нових мельдунках не мав бути обовязковий припис подавання дівочого імени своєї матери і т. п. детайлів, необхідних для того, щоби льокатор і субльокатор могли спокійно мешкати в хаті, а її власник, щоби не платив кари 2000 зол., або сидів місяць у криміналі?!

„Дзєннік Людови" пише, що „до всіх єгипетських нещасть прилучилося ще одно мельдункове"...

Свято Шевченка у Кракові.

Краків, 16. березня 1931.

Рік-річно уряджує наше студентство і доволі численна українська кольонія в Кракові традиційний концерт у честь Шевченка. Далеко від рідних сторін ці концерти мають не лише значіння зберігання культу нашого найбільшого ґенія, але є заразом репрезентаційним виступом мистецтва та культури українського народу. В Кракові спеціяльно мають вони вже свою гарну традицію, відбуваються в найбільших репрезентаційних салях, а чужа фахова критика висловлюється з найбільшим признанням про їх артистичний рівень.

Цього року відбувся концерт у честь Шевченка дня 15. березня заходом студентства і всіх українських товариств у Кракові в новій гарній, величавій салі на 800 осіб (Дім залізничників при вул. Филипа). Концерт пройшов з найбільшим успіхом як моральним, так і матеріяльним. Саля була по береги набита, а гучні оплески були милою нагородою для виконавців за солідну підготовку. В першій мірі до повного успіху концерту причинився студентський мішаний хор з 60 осіб і тут належиться признання молодому, надійному диригентові п. Михальчишинові Ярославові (студентові), за його посвяту і працю в орґанізуванні і вишколенні хору.

Програма свята була доволі богата. Вступне слово виголосив проф. Б. Лепкий, яке викликало глибоке враження своїм обдуманим і глубоким змістом. Хорові точки як мужеського, так і мішаного хору випали якнайкраще. На перший плян вибилися: „Катерина" на хор мішаний і „Хор підземних ковалів" на хор мужеський. Сольові партії відспівали зовсім поправно: п-і Лепкова — сопран, д-р Руденський — тенор і Я. Ґеник-Березовський — барітон. На спеціяльну увагу з цілої програми заслуговує фортепянове сольо пяністки п-і Купровської, а також барітонове сольо Я. Ґеника „І золотої" Шевченка-Січинського. Деклямація „Неофіти", що її виголосила студ. Шипайлівна, випала дуже ефектовно. Рівнож дві деклямації дівчинки і хлопчика, убраних в український стрій, викликало дуже симпатичне враження. Концерт закінчився відспіванням національного гимну „Ще не вмерла Україна", який вислухала саля стоячи.

Свято полишило по собі дуже гарне враження, українське студентство і громадянство може бути горде з такого виступу. На жаль і тут не обійшлося без дісонансів, бо дві точки програми (досить важні) не відбулися через особисті амбіції наших студентів; а вони повинні чейже розуміти, що концерт Шевченка стоїть вище особистих образ і порахунків. На будуче таке повинно бути прилюдно напятноване. Українське студетство у Кракові чекає ще один моральний обовязок: гідно відсвяткувати Свято Героїв на Зел. свята, що є получене з походом на раковицький цвинтар на могили наших поляглих. Студентство мусить взяти ґреміяльну участь у хорі і поході. Покажімо, що живемо і вміємо шанувати свої нац. святощі!

К. В.

——o——

Ювилей проф. Чеслава Заремби.

Концертовий виступ кількох українських співаків у Варшаві.

В суботу 9. ц. м. святкував у Варшаві 25-літній ювилей визначний польський педагоґ-вокаліст, проф. Чеслав Заремба, близький м. ін. й українському громадянству, як учитель і вихователь цілого ряду українських співаків і співачок, які потім здобули собі славу серед своїх і чужих. Тому проф. Ч. Зарембі, який поруч з великими фаховими цінностями відзначається рідко гарними прикметами вдачі й характеру та до українців завсіди ставився з великою симпатією, — належить при нагоді цього ювилею і від нас тепла згадка.

Проф. Заремба, абсольвент львівської політехніки і муз. консерваторії, має за собою поважну карієру і поважний шлях праці, як оперовий артист-співак (баритон), спів-директор театрів у Львові та Варшаві (керманич оперових відділів), професор співу у консерваторіях у Варшаві та Львові та керманич і педагоґ власної школи оперового співу.

Поважним покажчиком вдячности, яку мають абсольвенти школи проф. Заремби за здобуте знання й пізніші свої успіхи, є сердечні взаємини, істнуючі між тим професором та його колишніми учнями й ученицями. Доказом цього був саме згаданий концерт на честь ювилята, який відбувся 9. п. м. у Варшаві. Зїхались на нього б. учні й учениці проф. Заремби з ріжних польських сцен, на яких вони нині працюють, співаки й співачки, відомі теж із закордонних виступів. М. ін. виступали там також слідуючі українські артистичні сили, які, на жаль, не мають можливости працювати на рідному ґрунті, на славу рідному театральному мистецтву й рідній співочій культурі: п-і Іванна Кульчицька, тепер прімадонна оперети у Варшаві і п-і Ласовська та пп. Михайло Голинський, Зенон Дольницький та Михайло Маслюк (Мартіні).

У рецензіях варшавських ґазет про цей концерт, читаємо м. ін. такі згадки і про названих українських артистів: „Королем вечору, який святкував справжній триюмф, був геройський тенор, п. Михайло Голинський" („Ржечпосп." з 11. V.). „Польська Збройна" (з 12. ц. м.) називає голос Голинського „феноменальним". Ці часописи звертають увагу на паню Кульчицьку, як „вродливу оперетову прімадонну, що чудово володіє голосом та захоплює своїм визначним талантом". Про Н. Мартініго згадується, як „визначного басіста катовицької опери", п. Ласовській заповідається гарну будучність, а про п. З. Дольницького кажеться, як про того артиста польських і закордонних сцен, що на тому концерті також „відніс визначний успіх". Таким робом, як бачимо, вдячні українські артисти чимало причинилися для блеску ювилейного вечора свого колишнього вчителя.

При цій нагоді зазначуємо, що п. Михайло Голинський буде співати в неділю, 24. травня, год. 11.30 впол., в салі „Народнього Дому" у Львові на ювилейному концерті-академії в честь Василя Стефаника.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 21. ТРАВНЯ 1931.

АНДРЕ МОРОА.

Ради на дорогу до Анґлії.

Андре Мороа, сучасний визначний французький письменник, повістяр і критик, вславився своїми повістевими життеписами великих людей (Шеллі, Дізраелі, Байрон, Турґенев). Він вихований на англійській культурі і двічі був запрошений американськими університетами для кількамісячних викладів. — **Редакція.**

Вибираєшся в далекий край, хоч не у віддалі справа (вона менша ніж між Парижем і Ліоном), але в ідеях і звичаях. Вибираєшся в тяжкий і таємний край. У перших днях подумаєш: справа безнадійна; я їх ніколи не пізнаю; вони ніколи мене не зрозуміють; прірви, яка нас ділить, не усунути. Вспокійся. Воно вже не так. Скажи собі, що як вони вже раз допустили тебе до свого товариства, то будуть твоїми непохитними приятелями. Читай книжку Льоренса „Бунт у пустині", а бачитимеш, як цей анґлієць вернувся сам у небезпечну пустиню, шукаючи безіменного араба, якого залишила каравана. Така є дружба між найліпшими зпоміж них. Я випробував її в часі світової війни. Варт її зєднати собі, навіть за ціну деяких зусиль. Це трудність на перший погляд, але запамятай собі, що мусиш триматися кількох правил, щоб їх не налякати.

Одіж.

Тут держися двох засад. Вбирайся, як вони; убирайся просто. Так само як вони, бо вони є за одноманітністю. Колиб ти йшов грати ґольфа в штанах до їзди на коні або прийшов на приняття в коротких штанах, з довгими паньчохами, ти вразив би їх і засмутив. Але ти ще більше їх вразиш, коли виявиш брак смаку в верхній одежі. Річ не в тім, що вона мусить бути зовсім нова, або черевики просто зі склепу. Панна Гарізен оповідає в своїх „Споминах зі студентського життя", що мала приємність бачити князя Девоншерського, коли він прибув до Кеймбрідж задля надання йому почесного докторату, як „святий", у зовсім прозорих паньчохах. „По його паньчохах, вона каже, я пізнала, що це дійсний князь". Не думай, що ти можеш вбиратися так, як анґлієць на чужині. В Льондоні анґлієць перестає бути за границею; роби як він і вбирайся як у Парижі.

Розмова.

Так довго, як ти не чуєш певности, говори мало. Ніхто не візьме за зле твоєї мовчанки. Якщо ти будеш тримати язик за зубами три роки, вони скажуть: цей молодець нам подобається. Будь скромний. Анґлієць тобі скаже: „Я маю невеличку реальність"; коли він тебе запросить до себе, ти побачиш, що ця невеличка реальність це палата з трьохсот кімнат. Коли ти осягнув світовий рекорд у тенісі, скажи: „я граю досить добре". Коли ти переплив сам Атлянтик, скажи: „я дещо визнаюся в плавбі". Якщо ти вже маєш за собою видані твори, не кажи нічого. Вони самі дізнаються в час про твої прикмети і з усміхом скажуть тобі: „Маємо багато вісток про вас"; вони будуть тішитися тобою. Якщо з тобою поводяться несправедливо (це трапляється; вони деколи несправедливі), йди просто до них і вияснн, у чому вони помиляються. Чимало промовляє за тим, що вони тобі признають рацію. Вони розуміються на правилах гри. Коли хто в твоїй присутности заатакує Францію, в брутальний спосіб, відбий атаку; ти виграєш.

Золоте правило: ніколи за нічим не питай. Я жив шість місяців в одній таборі з анґлійцем і користувався його річами; він ніколи не спитав мене, чи я жонатий, чим займаюся в часі миру, або які книжки читаю. Коли ти хочеш розповісти свої тайни, він буде тебе слухати з чемною байдужністю. Не повіряй таємниць про других. Сплітки є тут, як деінде, але їх менше і вони правдивіші. Тут не знають середини між мовчанкою і скандалом. Раджу тобі мовчати.

Не уявляй собі, що придбаєш престіж своєю інтелектуальною вартістю (хіба в дуже малім крузі в Льондоні і на університетах). Одну тільки річ тут цінять: характер. Я не думаю, щоб ти вже зумів спостерегти погорду до літературної культури, яку проявляє своєрідний тип анґлійця. Ідеш до краю, де тобі скажуть до автора: „Книжки? Я не читав ані одної. Коли я їх пробував, то відразу здавав собі з цього справу, що ніщо з них не лишилося... Отже навіщо читати?" Але ти зможеш читати, скільки хочеш; вони тільки чемно покепкують собі з тебе, так, якби хто кепкував собі зі збирача рогів носорога. Вони признають носоріжський смак доцільнішим.

Недавно я розмовляв з молодим анґлійцем з третього університетського року в Кеймбрідж про тамошніх, знаменитих професорів. Він навіть не чув їх назвищ. „Очевидно — сказав він — я відразу взявся до веслування і коли ви займетеся цим поважно, то жиєте в дуже малім крузі". Причім він накинувся на останнє покоління, що воно зіпсуте танцями і автами, спихає працю на університети. Слово „праця", яке я почув з його уст, мене заінтригувало. Я його спитав про це, а він ще більше розгнівався.

(Докінчення буде).

ВІДГУКИ ДНЯ.

Генрик Збєжховскі і „банди Петл:эри“.

Бувають у людини ріжні настрої. Це я дуже добре розумію, бо й сам часто піддаюся зм:нам настроїв і тоді одну і ту саму річ бачу ріжно. Раз вона мені виглядає так, а раз сяк.

Але є справи, на які не можна ріжно дивитися кожного дня, залежно від настрою, чи я-кихось зовнішніх причин. Наприклад: коли зашкодить мені житн:вка, то це не може мати впливу на мої погляди про Паневропу!...

Пан Генрик Збєжховскі., визначний польський письменник і рецензент з „Ґазети Поранної" піддається видно дуже ріжним настроям. Доказом тієї змінчивости є його рецензія на пєсу Булґакова „Белая Ґвардія“.

„Ґазета Поранна“ змінила від якогось часу погляд на фавну Галичини, причисляючи нас до людської породи. Тим більше може разити Ваш виступ, пане Генрику.

Після Ваших неодноразових заяв про два братні народи, ми просто з дива не можемо вийти. Адже нещодавно Ви витягали руку до згоди з нами, що правда через вікно в Атляса, але все таки витягали. А ми вміємо оцінити жест, хоч би й нереальний.

А нині:

„Sztuka Bułgakowa jest widowiskiem wybitnie rodzajowem, bez głębszych walorów scenicznych, o fabule zacieśnionej do małego fragmentu wielkiej wojny, kiedy to Niemcy stworzyli Ukrainę hetmana Skoropadskiego, a po krótkiem istnieniu tego fikcyjnego państewka cofnęli się przed bandami Petlury, uwożąc do Berlina mianowanego przez siebie hetmana. Nie zawsze rozumiemy te prądy, jakie nurtowały ówczesne społeczeństwo rosyjsko - ukraińskie i stanowisko, jakie zajmowała w tych wypadkach biała gwardja Skoropadskiego. Tragiczne przeżycia oficerów hetmana, skupionych w domu pułkownika, pod cieplem promieniem serca uroczej pułkownikowej, oderwane od niejasnego nam podłoża politycznego (marzenia o wielkiej Ukrainie) za mało dawały nam treści ogólnoludzkiej. ."

Поминаю справу фікції чи не-фікції Української Держави за Скоропадського, а переходжу до „банд“ Петлюри. Вацьпан наче зовсім забув ріжні трактати, союзи, спільні наступи і спільний відворот! Колиж це вилетіло з памяти, то Замостя ніяк уже забути не можна. Адже там... Та, що будемо згадувати! Виглядалоб, що ми Вас хочемо вчити історії. А ми — тільки пригадуємо. Буває часом, що вилетить чоловікові з голови.

Дуже нас несправедливість Ваша заболіла. Специяльно мене і ще одного товариша з редакції. Кажуть люди, що не виглядаємо на бандитів (кожної хвилі служимо свідками без ріжниці національности і обидвох полів!), а Ви нас так без пардону в бандитів перехрещуєте. Ще я ! мій товариш з „Діла“, то були тільки звичайними офіцерииами „Петлюрівських банд“, але мій шеф з другої редакції був звязковим між тими „бандами“ і польською начальною командою.

Якжеж так?!...

Правда, що якось не теє?...

„Банди Петлюри“, як мені відомо, мають до нині дипльоматичних представників по ріжних державах, а в Варшаві цілий уряд сидить. Львів від Варшави не так дуже далеко, щоб не знати, як ці справи там виглядають. Поїдьте, з ласки Своєї, туди, заки напишете ще одну рецензію на пєсу з українського життя.

Кажете: „Неясне нам підложа політичне“...

Може Вам, особисто, але й це дивне. Виж пересиджуєте дуже часто в товаристві знайомих українців, заморюючи Атлясовими ліками хробака буденщини. Чи не прийшла Вам ніколи охота між „кришталевою чашею“ і „Многая Літа“ запитати котрогось соцїюса про „неясне Вам підложа політичне“?!

Скаже хтось: Літерат не мусить розумітися на політиці!

Буває, всюди буває. Тільки не всюди однакова поведенція.

В нас наприклад так:

Хоче літерат написати щось із політики, то питається тих, які на тім розуміються.

Тоді напевно не ляпне дурниці, пане Генрику...

Галактіон Чіпка.

ОСТАННІ ВІСТИ

СКЛИЧУТЬ ЧИ НЕ СКЛИЧУТЬ?

Марш. Пілсудський мав уже четверту з ряду нараду з прем. Славеком. Кажуть, що в справі надзв. сесії сойму марш. Пілсудський є проти скликання сойму, та полишив рішення цієї справи раді міністрів. Найправдоподібніше, що надв. сесія не відбудеться. Зате можна сподіватися, що скличуть сойм вчасніше в осені, замість у жовтні вже в вересні.

Мін. скарбу Матушевський на авдієнції у прем. Славека сказав, що наслідком останніх бюдж. труднощів частина бюджету стала зовсім нереальною. Тому треба далі редукувати бюджет. Міністр приготовив ріжні нові бюдж. предложення. В звязку з тим треба скликати сойм на надзв. сесію. Марш. Пілсудський повідомлений про цю конференцію мін. Матушевського з прем. Славеком, застеріг собі час до надуми, тому справа скликання надзв. сесії сойму покищо є „в завішенні“.

ВІЙСЬКОВИМ ЗНИЗИЛИ ПЛАТНЮ НА 5%.

Польська рада міністрів ухвалила постанову про доповнення свого розпорядку з 10. квітня в справі відібрання 15 проц. додатку від платень службовиків у тому розумінні, що постанова ця не торкається військових у чинній службі, яким рівночасно обнижується додаток на одну третю. Розпорядок цей появиться в середу, 20. травня.

ДЕМОНСТРАЦІЇ ПІД КОНСУЛЯТОМ СРСР У ЛЬВОВІ.

У вівторок 19. травня від вчасного ранку збиралися перед будинком консуляту (вул. Набеляка) юрби безробітних. Як твердять польські джерела, комуністичні аґітатори тих безробітних заохотили, щоби йшли перед консулят, де нібито мали дістати працю, дозвіл на виїзд до СРСР і підмогу. Портієр впускав по кількох безробітних до середини, а в сінях секретар консуляту вписував кандидатів на виїзд до СРСР у книжку та стягав із них протокол. Кандидатам до виїзду давали друки, щоби їх виповнили. Кажуть, буцімто деяким безробітним давали по 2 дол.

На місці зявилася поліція та розігнала юрбу. Коли поліція розганяла юрбу, службовик консуляту з вікна фотоґрафував цю сцену.

ЗЕМЛЕТРУС НА ШЛЕСЬКУ.

Між Микульчином і Рокітницею на Опольськім Шлеську відчули доволі сильні підземні потрясення. В деяких місцевостях зарисувалися доми.

ЦІНИ ЙДУТЬ У ГОРУ.

Згідно з даними головного статистичного уряду заг. мірник гуртових цін у Польщі, беручи за основу 1297 р. — 100 виносив у квітні ц. р. 75.1, коли в березні ц. р. піднісся до 73.1, отже зріс на 2.7 проц. Мірник рільних артикулів виносив у квітні ц. р. 64.5, у березні 59.8 отже зріс на 7.8 проц. Мірник промислових артикулів виносив у квітні ц. р. 83.5, у березні 84.2 себто впав на 0.8 проц.

РАДА ЛІҐИ НАЦІЙ.

У вівторок на попол засіданні Ради Ліґи Націй промовляли Бенеш, Бріян і Марінковіч. Усі заявилися проти австрійсько-німецької митної унії. Без уваги на те, яку думку висловить гаський трибунал на женев. терені вважають, цю унію загрозою для европейського миру.

ГЕНДЕРСОН ГОЛОВОЮ КОНФЕРЕНЦІЇ РОЗЗБРОЄНЬ.

Рада Ліґи Націй вибрала одноголосно мін. Гендерсона головою конференції роззброєнь. Наради конферниції пічнуться в лютім 1932. Гендерсон приняв вибір, та сказав, що мусить мати згоду свого уряду.

З КОМІТЕТУ ЕВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ.

На засіданні комітету студій над Европою промовляв, як ми вже вчора згадували, дел. СРСР. Літвінов. Він сказав, що наложення репараційних тягарів на деякі держави матиме небажані наслідки, бо ослаблюється покупна сила тих країн. Поділ золота, безробіття, зменшення заробітків і т. д. створює те, що Европа стоїть перед новою катастрофою.

Гендерсон, відповідаючи Літвінову, сказав, що **нема мови про воєнні наміри у відношенні до СРСР.** Міністр признає, що зброєння причинюються до госп. кризи. Сподіється, що комітетові вдасться при помочі Ліґи опрацювати плян поборювання кризи.

Опісля промовляв мін. Залеський.

—o—

НОВИНКИ

— **Конфіската дотепу з „Кві про Кво“ і критичних уваг про урядництво.** Вчорашнє (110) число „Діла“ підпало знову конфіскаті, 27-ій з черги в цьому році. Конфіската ця знову надзвичайно цікава. Бо сконфісковано у вступній статті повириваних 5 речень, а радше навіть уривків із 5-ти речень, а між ними й один дотеп, який недавно був друкований у варшавських часописах і голошений щодня з варшавських кабаретових сценок! Сконфісковано делікатно зазначене відношення українського (та польського й жидівського) громадянства до польського урядничого апарату й одно речення про 5-літні роковини „санації“. Зокрема в статейці: про свято Шевченка в Лодзі сконфісковано опис декорації концертової естради!

— **Недуга проф. Мих. Грушевського.** Як довідуємося, проф. Михайло Грушевський, що виїхав недавно з Київа в наукових справах до Ленінграду, занедужав там поважно на запалення легенів.

— **Академія для вшанування Василя Стефаника.** Заходом „Т-ва письменників і журналістів ім. І. Франка“ у Львові відбудеться в неділю 24-го ц. м. в год. 11.30 вполудне в салі Народнього Дому (Театр Ріжнородностей) святочна академія для вшанування 60-ліття Василя Стефаника при співучасти хору „Сурма“, артистів Михайла Голинського й Олександри Кривіцької, Богдана Лепкого, Івана Труша, Нестора Нижанківського й Остапа Луцького. Інформації про перепродажу білетів в афішах.

— **Оглядини каплиці в Духовній Академії.** В четвер 21. ц. м. в 3.30 год. попол. Гурток Прихильників Мистецтва уряджує оглядини домової каплиці в Духовній Академії (вул. Коперника), розмальованої бл. п. Петром Холодним Пояснення буде давати артист-маляр Юрій Магалевський. Вступ вільний.

— **Курс суспільної праці** відбудеться заходом II-го жіночого звена при філії Т-ва наукових викладів ім. Петра Могили у Львові в днях від 22. травня до 26. червня 1931. Перший виклад відбудеться в пятницю 22. травня в год. 19.15 в авлі Акад. Дому. Точніша програма викладів на таблиці оголошень в Акад. Домі. Вступ вільний.

— **Загальні Збори Українського Гіґієнічного Т-ва у Львові** відбудуться в суботу 23. травня в салі „Української Бесіди“, вул. Рутовського 22/І., в год. 5. попол.

— **Величаве свято Шевченка у Відні** відбулося в суботу 16. ц. м. заходом Акад. Т-ва „Січ“. Свято влаштовано в народній салі віденського університету під протекторатом ректора проф. д-ра Ганса Іберсберґера. На програму свята зложилися: 1) Привіт, що його виголосив голова „Січи“ д-р Юр. Вітошинський, 2) Відкриття свята — ректор проф. д-р Ганс Іберсберґер, 3) Ніщинський: „Закувала та сива зазуля“ — муж хор, 4) Тарас Шевченко, найбільший український національний поет — реферат ректора Українського Наукового Інституту в Берліні, проф. Дмитра Дорошенка, 5) „Заповіт“ — муж хор. Диригентом хору був п. Павло Маценко.

— **Хмаролім.** Над Сх. Галичиною лютувала у вівторок хуртовина зі зливою. Біля Ходорова наслідком хмаролому підмило залізничий шлях, тому на короткий час здержали зал. рух. М. ін. поспішний поїзд Букарешт-Відень приїхав до Львова більше ніж із 2 год. спізненням.

— **Українське Історично-Фільольоґічне Т-во в Празі** повідомляє: Засідання ч. 220. Українського Історично-Фільольоґічного Т-ва у Празі відбулося у вівторок, 19. травня 1931, з таким порядком дня: 1) Чижевський Д. І.: „Чи був Гербіній на Дніпрових порогах?“ 2) Січинський В. Ю.: „Походження вежі Корнякта у Львові“ (на підставі аналізи архітектурних форм).

— **Хитрий король.** Альфонс XIII., володар Еспанії, був дуже розумним дипльоматом і знав свій рідний край. Він підготувався віддавна до революції і не мав ніяких маєтків у землях. Землі та палати на корабель зі собою не візьмеш. Зате все своє майно переклав на тверду анґлійську валюту і склав в анґлійському банку. Мав він свої великі паї в ріжних промислових підприємствах в Еспанії, але і їх переписав завчасу на чуже імя. Словом, конфіскаційний декрет республиканського уряду шукає тепер „нерухомостей“ короля, які можна би сконфіскувати.

— **Смілива жінка.** Летунка Льоля Шретер-Вореску зробила небезпечну спробу біля Ляйпціґу. З висоти 4400 метрів злетіла на легкопаді і цим осягнула неабиякий рекорд. Вітер ніс її в бік і протягом 18 хвилин вона перебула шлях 20 кільометрів.

— **Нові американські марки.** З нагоди 50-ліття „Червоного Хреста“ у Злуч. Державах американський уряд видає новий тип марок по 20 центів. На них буде постать сестри милосердя з „Червоного Хреста“.

— **Засідання Президії Комітету опіки над безробітними у Львові** відбудеться в середу 20 травня ц. р. в год. 5. попол. Участь повинні взяти всі члени ширшого комітету. Окремих запрошень не висилається.

— **Справлення помилки.** У вчорашньому (110) числі „Діла“ під статтею **„Матеріяльне положення „Рідної Школи“** треба справити підпис автора (Евген Яворський) на **Евген Яворовський**

— У теплішій порі року тратимо звичайно апетит, але хибним було би обмежити скількість страв, тому, що це само собою мусіло би спричинити щораз більше ослаблення. Передовсім дорослі діти треба інтенсивно відживлювати. Як надзвичайно смачні та поживні можна поручити дуже ароматичні будині Oetker-a, також і старші радо це бачать. З огляду на великий збут, будині Oetker-a можна дістати завсіди свіжі. **Д. О. 151.**

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: **„ВЕСІЛЛЯ В ГОЛІВУДІ“** — оперетка в 4 образах **Оскара Штравса.**

„Весілля в Голівуді“ — найновіша оперетка Оскара Штравса, талановитого компоніста таких відомих оперкток, як „Ніоба“, „Хоробрий Касіян“, „Довкола кохання“, „Останній вальс“, „Терезіна“, а передовсім „Чар вальса“, подобалася у Львові не менше, як ославлений „Чар вальса“, що своєю легкою, незвичайно мельодійною музикою полонює ще й нині слухачів. Лібретто „Весілля в Голівуді“ базується саме на оперетці „Чар вальса“, а перша сцена відбувається в гардеробі оперетковоі прімадонни Мілі Гофер у часі вистави „Чару вальса“.

Виставлено „Весілля в Голівуді“ у Львові під режисурою В. Рушковського доволі дбайливо. З виконавців слід назвати в першу чергу п-і Фонтанівну і Германову, а з мущин п. Заенду. Ця трійця причинилася у львиній части до успіху вистави. Також Фолянський, Рушковський, Сирочевський і всі інші простудіювали свої ролі солідно і виконали своє завдання без заміту.

Цілістю вистави кермував дириґент п. Ґужинський, як завсіди, певно і вміло. Дуже подобалися помислові танці, в яких брав участь цілий балет, особливож „Танець Чеплінів“, що його виконавці на заг. домагання мусіли повторити. Гарні були теж декорації Яроцького. Публики було повно і можна надіятися, що „Весілля в Голівуді“ вдержиться на сцені довше.

І. Н.

ТЕАТР РІЖНОРОДНОСТЕЙ: **„ГАЛЬО! ГАЛЬО! РАДІО ШІКАГО!“ — песа на 3 дії (5 яв) Норта, Фуллера та Нельсона.**

Аж трьох американців подало собі руку, щоби скласти сензацію гідну „подвигів“ славних бандитів із Шікаґо. Вершком цієї сензації є радіо, поставлене в середині сцени, з якого розходяться в світ (себто на авдиторію) ріжні вістки та мельодії. Правда, є глядачі, що ломлять собі голову, хто з діевих осіб, т. зв. „порядних людей“, належить до примарної шайки вломників, є й глядачки, що підскакують на кріслі при револьверових вистрілах... але це здебільша люди, що ніколи не читали Шерльока Гольмса й що мають виїмково надірвані нерви.

Вся інтриґа песи побудована так примітивно як примітивними є постійні нудні освідчини головної закоханої пари. Аж після такої песи розуміємо, чому бандитизм у Шікаґо шириться щораз більше, коли всі детективи в цьому місті зовсім не орієнтуються в ситуації.

Дві песи, які ми бачили рік тому „Бродвей“ і „Поїзд-марево“ були незрівняно вищі від цієї зовсім блідої спроби фільмового видовища. Нудьга його смертельніша як стріли замаскованих бандитів. **м. р.**

Дописи.

ГРИМАЛІВ. *(Віднова культурно-освітнього життя.)* Знані осінні події вправді оминули грималівську округу, та проте загальмували були культурно-просвітній рух так, що громадянське життя було цілком завмерло. Щойно завдяки одиницям зпоміж інтеліґенції і міщанства, а спеціяльно завдяки д-рові Василеві Білецькому, адвок. конципієнтові д-ра Олійника, рух цей починає проявлятися що раз ширше. В груднї м. р. чит. „Просвіти“ і філія Союзу Українок з п. меценасовою В. Олійниковою на чолі урядили Миколаївське свято, при чому бідніші діти і сироти обдаровано ріжного роду дарунками. В березні відбувся концерт у честь Шевченка, а з доходу його закуплено 60 книжочок, що дало почин до заснування діточої бібліотеки, брак якої давався дуже тут відчувати. — Перед кількома тижнями за ініціятивою голови читальні нотаріяльний кандидат п. Михайло Коцюбка скликав дітей тутешніх міщан, яким книговодець тутешнього Банку п. Микола Хрупович пояснив вагу ощадности, вложив на 40 вкладкових книжечках по 50 сот. і роздав присутнім дітям із завивом, щоби старалися дальше ощаджувати. Та жертва п. Коцюбки так заохотила дітей, що вони кожного тижня приносять до каси Банку по кілька і кільканацять зол. За почином тих самих осіб і старша молодь складає ощадности, в чому велика заслуга п. Антона Ґерзона. — Дня 10. травня чит. „Просвіти“ і філія Союзу Українок (п-і Олійникова й Евгенія Проциківна) урядили „Свято Матери“, на якім п. Бляника Баранова виголосила глибоко обдуману, патріотичну промову, котра на присутніх зробила кольосальне враження, за що виділ читальні на свому засіданні ухвалив вислати п-і Б. Барановій спеціяльну подяку. По промові відіграли діти сценічний образок М. Бариллякової „Свято Української Матери“. Публика була захоплена, а особливо при кінці, коли дрібнота складала „своїй“ мамі (п. Величковій) побажання. Що ті всі вистави пройшли так гарно, заслуга тут лише п. д-ра Білецького, який майже що-дня приготовляв дітей і сам брав участь у хорі, який під дириґентурою п. Павлусевича вивязався зі свого завдання дуже добре. При читальні заснувався аматорський гурток, якого члени, особливож жіноцтво з п. Величковою на чолі, виявляють великий аматорський хист. Отже є надія, що грималівська читальня „Просвіти“ в короткім часі при добрій волі одиниць згуртує все наше міщанство, тимбільше, що і старші міщани, як Жулковський, Свідер, Білоскірка й інші, дуже радіють відновленням культурно-освітнього життя і беруть радо в тій праці участь. — *Грималівський.*

КОЛОМИЯ. *(Вистава песи Д. Николишина „Артисти“.)* В дні 17. травня ц. р. в салі міської Щадничої Каси молодий аматорський гурток при Т-ві „Сокіл“ відіграв комедію Д. Николишина п. н. „Артисти“, при чому режисерував песу сам шановний автор. Не місце тут критикувати саму песу, яка до речі, вже давно появилася друком і певне знайома ширшому загалові, що цікавиться книжкою. Варто відмітити те, що це є песа, яка змальовує незабутніх Усусусів з їх молодечими поривами і світлою ідеольоґією, в противенстві до яких таким огидним видається сухий матеріялізм Дарини. Стрілецькі пісоньки влучно оздоблювали виставу. Хоч (оскільки нам відомо) молоді аматори чи не вперше виступали на сцені, однак гра їх була свобідна, ролі знали добре і вся вистава залишила добре враження. Варто, щоби гурток далі продовжував працю. З виконавців варто відмітити в першу чергу п-ну В. Яцишинівну (Дарина), яка вносила життя на сцену. Свобідно (без треми) себе тримали й гарно виглядали: „героїня“ (п. Ґоруківна) і „герой“ (М. Ставничий). Решта виконавців також добре вивязалася зі свого завдання. Постановка була дбайлива; декорації несогірші. По виставі публика (якої могло би бути більше!) сердечно витала шановного автора. Нехай цих кілька слів будуть заохотою для молодих членів аматорського гуртка при Т-ві „Сокіл“ у Коломиї! *І. З-ко.*

ГЛУБІЧОК ВЕЛИКИЙ, пов. Тернопіль. *(Напади „Стшельца“.)* Від коли тільки основали в нашій громаді т-во „Стшелец“, то люди не можуть спокійно села перейти. Без ніякої причини напастують та нападають на спокійних людей, а зокрема на українців. І так дня 5. травня н. р. коло год. 7-ої вечором місцеві „стшельци“ Ціхоцкі Ян, уч. VI. кл. ґімн. з I-ої держ. польської ґімназії в Тернополі, Біскупскі, уч. IV. кл. ґімн. з II-ої держ. польської ґімназії, Пйотровскі, уч. промислової школи, Ліс, уч. промислової школи та Ґудзік, студ. фільософії, напали озброєні в баґнети на місцевого парубка Василя Полотнянку, с. Матвія, який ішов спокійно дорогою разом зі Станиславом Лисим, Станиславом Палевичом та Ольгою Лисою. Нападений почав утікати та забіг до хати Ординанса, де пересидів кілька годин, в якому то часі „стшельци“ ходили по обійстю та попід хату і присвічували електричними ліхтарками. Дня 6. травня ц. р. таксамо коло год. 7-ої вечором ішов Василь Полотнянка дорогою в товаристві Василя Вовка. Теодора Оксюти та Омеляна Кривого, а напроти надійшов „стшелец“ Ціхоцкі Ян, ґімн учень. Він приступив до Василя Полотнянки та зажадав, щоби той ішов разом з ним на постерунок поліції. Коли Василь Полотнянка відмовив тому жаданню, тоді Ціхоцкі Ян почав Василя Полотнянкуку бити. Але той вирвався та почав утікати. Тоді Ян Ціхоцкі в компанії Біскупского, Пйотровского та інших дігнали Василя Полотнянку, при чому Ян Ціхоцкі ударив Полотнянку баґнетом по голові і розтяв йому голову, а інші „стшельци“ почали бити баґнетами, куди попало, так, що порізали Полотнянці руки та потовкли правий бік. Зараз на другий день рано побитий поїхав до Тернополя до судового лікаря, який ствердив побиття на голові, різані знаки на руках та на правому боці. Як бачимо, всі згадані „стшельци“ — це учні державних польських шкіл. Побачимо, як поставиться до цієї справи управа дотичних шкіл та Кураторія, яка вміла так ревно „заопікуватися“ молоддю та учительським збором розвязаної української державної ґімназії в Тернополі. Про дальший хід справи та про вислід судової розправи повідомимо своєчасно українське громадянство.

Свій.

—o—

✠ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Дня 6. травня ц. р упокоїлася у Львові після короткої і тяжкої недуги **Олена з Пантлів Козакова,** жінка емерит управителя школи в Голині, проживши 62 роки. Покійна визначалася незвичайною добротою серця, ніжністю почувань і кришталевим характером. У невідрадних обставинах сповняла зразково обовязки дружини та матери, а попри те не забувала у вільних хвилинах про громадянські обовязки і до самої смерти спочувала щиро змаганням свого народу до кращої долі. Похорон відбувся дня 8. травня у Львові з каплиці Анатомії на Янівський цвинтар. — **В. Ів П.**

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 19. травня 1931 р.: масло експортове і десерове пріма 4·50 зол. за кільо; молоко 23—25 сот.; літра сметани 1·40 зол.; копа яєць 4·60 зол.

СПОРТ

Перемишль. Сян—Гаґібор II. 3:1 (3:0).

Змагання за мистецтво Ц-кляси, розіграні 16. ц. м. В першій половині Сян мав велику перевагу. Ворота здобули: Білицький, Ходань і Макаруха. В другій половині гра вирівнана і в тому часі Гаґібор стрілив одного голя. Суддя Ранд. — Тепер Сян веде в табелі мистецтв Ц-кл. своєї ґрупи, маючи за собою: Електрівню, Гаґібор II. і Ютшенку.

Австрія—Шотляндія 5:0.

Розіграні в неділю 17. ц. м. міждержавні змагання Австрія—Шотляндія у Відні закінчилися сензаційною перемогою Австрії 5:0. Так то змінилися ролі: ще недавно Шотляндія (і взагалі Анґлія) у грі копаного мяча була безконкуренційна, а тепер ті самі шкоти приглядалися безрадно, як віденці продукувалися перед ними досконалою шотляндською школою у грі копаного мяча!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 20. травня, година 7·30 веч. „Богема", опера Пучінія.

Четвер, 21. травня, година 7·30 веч. „Від казки до казки", балет Недбаля. — Ювилейний вечір Ст. Фалішевського.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Щодня „Гальо! Радіо Шікаґо", песа Норта.

Малий Міський Театр:

Щодня „Любов". Виступ Адвентовича.

Цирк Станевських на площі Бема дає щодня вистави в год. 8·20 веч., а у вівтірки, середи, суботи та неділі також пополудневі вистави в годині 4-ій.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Він і його сестра" (Власта Буріян, Анні Ондра).

КАСІНО: Звукова мадярська фільма „Грай, цигане!"

КОЛЬОСЕИ: „Один із 36-х" (відновлення).

ЛЕВ: Звукова фільма „Король прошаків".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Мароко".

ОАЗА: Звукові фільми: „На фронті нічого нового", „З Бирдом до Південного бігуна".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Примхи мадам Помпадур" і „Хаджі Мурат".

ПАН: Звукова фільма „Роман над Ріо Ґранде".

ПАСАЖ: „Воєнним шляхом" (Кен Мейнард). „Велика парада збиточників" та додатки.

ПРОМІНЬ: „Князь Орлов".

ФАТАМОРГАНА: „Гріх Інги" (на осн. Стефана Цвайґа).

ХИМЕРА: „Завдаток на щастя" і звуковий додаток.

СТИЛЕВЕ: „Голубиця" (Норма Тальмедж) та виступи Бронислава Броновського.

УТІХА: „Твої уста так спокушували мене", „Гільтай" (Род ля Рок).

Програма радіо.

Середа 20. травня 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Концерт Штравса, 20·15 „Нинішня Москва". **Давентрі** (348,9) 16·30 Симф. концерт. **Відень** (516,4) 20·20 „Олеандер цвіте" драма Раб Таґора. **Міляно** (500,8) 20·45 „Ґейша", оп. Джонса. **Рим** (441,2) 20·50 „Турандот" оп. Пучіні. **Париж** (1724,1) 21·45 „Ле неж д' Антан". **Москва** (1481) 12·00, 15·00, 18·00, 18·20 Концерт. **Харків** (937,5) 15·00, 20·00, 20·30 Концерт.

Четвер 21. травня 1931.

Кенігсберг (217,1) 21·00 „Бранд" Ібсена. **Ляйпціґ** (259,3) 20·00 „Дас Лібесфербот" ром. оп. Штравса. **Братислава** (278,8) 19·30 Транс. опери з Нац. Театру. **Льондон** (356,3) 20·30 „Льоенґрін" Ваґнера, 22·05 „Княжна чардаша" оп. Кальмана. **Гамбург** (372,2) 20·00 „Сальомо" ор. Генделя. **Стокгольм** (435,4) 19·50 Концерт. **Рим** 441,2) 17·00 Концерт, 20·40 „Арлезіянка" др. Альф Доде, муз Бізе **Гельсінґфорс** (1796,4) 19·05 Хор. **Прага** (486,2) 16·30 Концерт Ондрічека, 19·30 „Старий наречений" оп. Бендля. **Міляно** (500,8) 20·45 „Мефісто" оп. Ар. Боїта. **Відень** (516,4) 20·25 Концерт давн. Нар. Опери **Рига** (524,5) 20·30 Концерт. **Мінхен** (532.9) 20·35 „Заламейський суддя" песа Кальдерона **Будапешт** (550,5) 12·05 Концерт солісток, 19·45 Концерт солістів. **Харків** (937,5) 15·00 20·00, 20·30 Концерт. **Ленінград** (1000) 14·00, 16·30, 19·30 Концерт. **Осльо** (1071,4) 18·00 Діточий хор, 20·30 Форт. рецітал, 21·00 Віольончеля. **Калюндборґ** (1153,8) 15·00 Данські пісні, 21·20 Бетовенів вечір, 24·00 Ратушеві дзвони. **Москва** (1481) 12·00, 15·00, 18·00, 18·10, 20·00, 21·00 Концерт. **Париж** (1724,1) Арабська поезія, 21·00 „Ле Філістіє" авд. Рішпена, 22·30 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа 20. травня 1931 р.

11·58 Сиґнал часу. 12·20, 15·20, 16·35, 17·05 19·25, 19·55, 22·35 Ґрамофонові плити. 15·00 Господарський комунікат. 16·15 Авдиція для наймолодших. 16·45 Балачки із старшою молоддю. 17·15 Відчит. 17·45, 21·35 Концерт. 18·45 Всячина. 19·10 Рільнича скринька й біржа. 19·40 Пресовий радіоденник. 20·00 Літературна балачка. 20·15 Фейлетон. 20·30 Легка музика. 21·20 Музичний відчит. 22·50 Музика.

Четвер 21. травня 1931 р.

12·15, 14·55, 15·20, 16·10, 17·00, 19·25, 19·55, 22·35 Ґрамофон, 12·35 Шкільний концерт, 14·30 Жіночий куток, 15·00 Госп. комунікат, 15·50 Відчит, 16·45 „Шовківництво" (відч.), 17·15 „Величезний театр" (відчит), 17·45 Концерт, 18·45 Всячина, 19·10 „Передісторичні памятки Сх. Галичини" (виг. д-р Ів. Брик), 19·30 Спортовий комунікат, 19·40 Прес. радіоденник, 20·00 Фейлетон, 20·15 Рад. техн. балачка, 20·30 Легка музика, 21·30 Авдиція, 22·15 Пісні й арії, 23·00 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

20-літній Зїзд Товаришів, *що зложили іспит зрілости в українській ґімназії в Перемишлі 1911 р. відбудеться дня 25. травня ц. р. в Перемишлі. Збірка в год. 8-ій в Катедральній церкві.* — **Д-р Дашкевич Роман, Костик Олександер.**
2—4

Кооп. Український Театр у Львові. Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.

Ходорів:
20. V. „Чесна Сузанна".

Стрий:
21. V. „Жінка, що вбила".
22. V. „Лялька".
23. V. „Життя Парижа".
24. V. Чесна Сузанна.
25. V. переїзд театральної дружини до Дрогобича на кілька вистав. Адміністрацію театру веде І. Волощук.

25-літній зїзд Товаришів, що складали іспит зрілости в українській ґімназії в Перемишлі 1906 р., відбудеться дня 4. червня ц. р. в Перемишлі. Збірка в год. 8-ій рано в катедральній церкві. — **Осип Зятик, Д-р Михайло Фільц.**
2052 2—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.